

STORTINGET

Innst. 178 L

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Prop. 14 L (2018–2019)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven (karantene ved førerprøve, behandling av personopplysninger, forholdet til folkeregisterloven mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Samferdselsdepartementet foreslår i proposisjonen flere endringer i lov 18. juni 1965 nr. 4 (vegtrafikkloven). Forslaget gjelder endringer i § 24 om karantene ved førerprøve (proposisjonens pkt. 3), ny § 43 b om behandling av personopplysninger, herunder politiets tilgang til disse (proposisjonens pkt. 4), ny § 43 c om Statens vegvesens tilgang til opplysninger fra Folkeregisteret (proposisjonens pkt. 5) og retting av språklige feil (proposisjonens pkt. 6).

Ved stryk på teoretisk og praktisk førerprøve ilegges i dag en karantene på henholdsvis to og fire uker. Det samme gjelder der kandidaten ikke består førerprøven som følge av fusk. Kandidater som erverver førerrettigheter ved å fuske, kan utgjøre en betydelig fare for trafikksikkerheten. Dagens karanteneordning anses ikke å ha tilstrekkelig preventiv effekt i slike tilfeller, og det er derfor behov for en sterkere reaksjon overfor de som fusker. I vegtrafikkloven § 24 foreslås en bestemmelse om adgang til å illegge inntil ett års karantene ved fusk til førerprøven samt en hjemmel til å gi nærmere regler om dette. Karantenen skal gjelde alle førerkortklasser dersom kandidaten har fusket i én klasse. Tilsvarende regler foreslås også for prøve for utrykningskompetansebevis

og yrkessjåførbevis. Ileggelse av karantene skal ikke utelukke anmeldelse.

Karantene ved stryk anses allerede hjemlet i dagens vegtrafikklov, men av hensyn til sammenhengen med karantenebestemmelsen for fusk bør også hjemmelen for karantene ved stryk presiseres i vegtrafikkloven. Forslaget gir derfor også hjemmel til å forskriftsfeste bestemmelser om karantene på inntil to måneder ved stryk.

Forslaget til ny § 43 b i vegtrafikkloven skal sikre et felles hjemmelsgrunnlag for offentlige myndigheters rett til å behandle personopplysninger når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter vegtrafikkloven, eller for å oppfylle internasjonale forpliktelser etter loven. Forslaget åpner også for behandling av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, der dette er nødvendig ut fra formålet med behandlingen.

Videre foreslås en hjemmel for at politiet kan få tilgang til opplysninger i Statens vegvesens motorvognregister, førerkortregister og bilde- og signaturregister også for formål utenfor vegtrafikkloven. For motorvognregisteret og førerkortregisteret foreslås det å åpne for utlevering av opplysninger til politimessige formål og kvalitetskontroll av opplysninger i politiets registre, mens det for bilde- og signaturregisteret foreslås å åpne for tilgang til de samme formål som etter passloven § 8 a bokstav a til d samt kvalitetskontroll av politiets registre. Det fremkommer av lovbestemmelsen at utlevering til politiet fra disse registrene kan skje ved direkte søk.

Bestemmelsens tredje ledd inneholder en hjemmel for at opplysninger i førerkort- og motorvognregisteret kan utleveres til eller på annen måte gjøres tilgjengelig for utenlandske myndigheter når det følger av internasjonale rettsakter eller avtaler som Norge er bundet av.

Dette er primært begrunnet i Norges tilslutning til Prüm-regelverket, som er nærmere beskrevet i pkt. 2.2.1. Bestemmelsens fjerde ledd gir nærmere hjemmel for at departementet kan gi utfyllende bestemmelser om behandling av opplysninger.

Forslaget må ses i sammenheng med Prop. 115 L (2013–2014), som også inneholdt forslag til ny § 43 b i vegtrafikkloven om behandling av personopplysninger. I forbindelse med Stortingets behandling av forslaget oppstod det usikkerhet om hvorvidt forslaget i tilstrekkelig grad ivaretok politiets behov. Det ble derfor avklart at regjeringen skulle komme tilbake til Stortinget med et nytt lovforslag. Se nærmere om dette under pkt. 2.2.1. Hovedinnholdet i ny § 43 b første og fjerde ledd samsvarer i all hovedsak med det som ble foreslått i Prop. 115 L (2013–2014). Det er politiets særlige behandling av personopplysninger fra Statens vegvesens registre, samt utlevering av opplysninger til utenlandske myndigheter, som er nytt i lovforslaget.

20. juli 2018 trådte ny personopplysningslov i kraft, jf. lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger. Loven gjennomfører EUs personvernforordning (forordning (EU) 2016/679), jf. loven § 1. Det har etter høringen vært nødvendig å tilpasse forslaget til det nye generelle regelverket om behandling av personopplysninger.

Forslaget til ny § 43 c hjemler Statens vegvesens adgang til å innhente nødvendige opplysninger fra Folkeregisteret, typisk i forbindelse med forvaltningsoppgaver på førerkort- og kjøretøyområdet. Behovet for ny § 43 c oppsto ved fastsettelsen av lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering (folkeregisterloven), som trådte i kraft 1. oktober 2017. Ved ikrafttredelsen må hjemmel for andre myndigheters tilgang til opplysninger fra Folkeregisteret reguleres i særlovgivningen.

Samferdselsdepartementet foreslår også å rette opp språklige feil i vegtrafikkloven §§ 6 og 36 b.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Øystein Langholm Hansen, Kirsti Leirtrø, Sverre Myrli og Ingalill Olsen, fra Høyre, Solveig Sundbø Abrahamsen, Jonny Finstad, Nils Aage Jegstad og lederen Helge Orten, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen, Dagfinn Henrik Olsen og Morten Stordalen, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune og Siv Mossleth, fra Sosialistisk Venstreparti, Arne Nævrå, og fra Venstre, Jon Gunnes, viser til tilrådinger fra Samferdselsdepartementet av 16. november 2018 i Prop. 14 L (2018–2019) Endringer i vegtrafikkloven (karantene ved førerprøve, behandling av personopplysninger, forholdet til folkeregisterloven mv.).

Komiteen merker seg at proposisjonen gjelder endringer i vegtrafikkloven § 24 om karantene ved førerprøve, ny § 43 b om behandling av personopplysninger, herunder politiets tilgang til disse, ny § 43 c om Statens vegvesens tilgang til opplysninger fra Folkeregisteret og retting av språklige feil i § 6 og i § 36 b første ledd.

Bakgrunn for lovforslaget

Komiteen merker seg at Statens vegvesen i den senere tid har avdekket relativt mange tilfeller av fusk ved førerprøven, primært ved teoretisk prøve i klasse B (vanlig personbil), og at det er grunn til å anta at det har vært en betydelig økning i de mer avanserte formene for fusk, og at dette foregår i store deler av landet.

Komiteen merker seg at det med dagens regelverk og forskrift ved stryk på teoretisk og praktisk førerprøve ilegges en karantene på henholdsvis to og fire uker. Det samme gjelder der kandidaten ikke består førerprøven som følge av fusk. I noen tilfeller av fusk vil også forholdet anmeldes.

Komiteen merker seg videre at Vegdirektoratet 12. april 2016 sendte ut et høringsnotat med forslag til endringer i vegtrafikkloven. Det kom inn 30 høringsvar.

Komiteen støtter Samferdselsdepartementets vurdering om at en lengre karantenetid ved fusk kan antas å ha preventiv effekt, og at det bør være forskjell på karantenetid om kandidaten stryker eller fusker. Komiteen støtter videre at det er hensiktsmessig å ha likelydende regelverk vedrørende karantenetid ved fusk etter vegtrafikkloven som etter opplæringsloven.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, merker seg at proposisjonen ikke inneholder et forslag om å øke karantenetiden ved stryk til to måneder. Det som står i lovforslaget, er:

«Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om at den som ikke består førerprøve, utrykningsprøve eller prøve for yrkessjåførkompetanse kan forbyes å gå opp til ny prøve i en periode på inntil to måneder (karantene)».

Bestemmelsen innfører bare en øvre grense for hvor lang karantenetid ved stryk som kan fastsettes i forskrift.

Flertallet merker seg at fordi loven ikke har noen slik øvre grense i dag, innebærer bestemmelsen en presisering. Flertallet viser til pkt. 3.4.1 i proposisjonen, der det står at det ikke er planer om å innføre en lengre karantene for stryk enn i dag. Den øvre grensen er satt til to måneder for å beholde noe handlingsrom ved eventuelle forskriftsendringer i fremtiden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at en utvidelse av dagens karantene

på henholdsvis to og fire uker ved stryk på teoretisk og praktisk førerprøve til to måneder vil oppleves som en straff uten å ha en dokumentert effekt på trafikksikkerheten. Disse medlemmer støtter derfor ikke en utvidelse av karantenetiden ved stryk. I dag stryker over 50 pst. til teoriprøven ved første forsøk. Disse medlemmer mener en derfor heller bør se på årsakene til en så høy strykprosent og sette inn andre tiltak for å få redusert strykprosenten.

Grunnlag for behandling av personopplysninger

Komiteen merker seg at det ikke er gitt særskilte lovbestemmelser som åpner for behandling av personopplysninger på vegtrafikklovens områder, og at det ved behandlingen av Prop. 115 L (2013–2014) ble uttrykt et behov fra politiets side om tilgang til Statens vegvesens digitale registre. Dette ble ikke godt nok ivaretatt i vedtaket. Samtidig er det behov for en klarere hjemmel for at opplysninger fra motorvognregisteret kan utleveres til utenlandske myndigheter der dette følger av internasjonale rettsakter eller avtaler som Norge er bundet av.

Komiteen merker seg også at EU har vedtatt nytt personvernregelverk som ble implementert i norsk lov 15. juni 2018 (personopplysningsloven), som trådte i kraft 20. juli 2018. Departementet sier derfor det har vært nødvendig å endre forslaget etter høringen for å tilpasse forslaget til den nye personopplysningsloven.

Komiteen merker seg at Datatilsynet viser til at de generelt er bekymret for en utvikling hvor stadig flere registre stilles til disposisjon for andre formål enn de ble opprettet for. Dersom det er et ønske å lage et eget personregister med bilder og tilhørende informasjon til bruk for politimessige formål, bør det fremmes i et eget lovforslag som regulerer dette området. Datatilsynet etterlyser videre en konkretisering av politiets restbehov for tilgang til kildeopplysninger og grunndata om norske statsborgere og utlendinger som oppholder seg i Norge, ut over de hjemler man allerede har i bl.a. passloven og utlendingsloven.

Komiteen viser videre til Vegdirektoratets syn om at det nå uttrykkelig fremkommer av forslaget hvilke registre politiet skal kunne få opplysninger fra. Statens vegvesen, som behandleransvarlig, trenger klarhet i hvordan de kan utøve sitt behandleransvar som databehandler overfor politiet. Det ivaretas i lovteksten ved å definere hvilke politimessige formål tilgangen gjelder for, og ved loggføring og tilgangskontroll hos politiet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at terskelen for tilgang til bilde- og signaturregisteret bør være den samme som etter passloven § 8 a. Disse medlemmer mener det ikke bør åpnes for større tilgang enn det er et reelt behov for, og det er liten grunn til å ha

ulike terskler i ulike lover for når politiet skal kunne få tilgang til bilder.

Forholdet til folkeregisterloven

Komiteen merker seg at i henhold til ny folkeregisterlov må de som skal ha utlevert taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret, ha hjemmel i egen lov. Det er derfor behov for å etablere en egen hjemmel i vegtrafikkloven for å videreføre Statens vegvesens tilgang til opplysninger i Folkeregisteret. Dette endringsforslaget har ikke vært ute på høring, da det er ansett som en videreføring av tidligere rett og at høring dermed er unødvendig.

Komiteens tilråding

Tilrådingen, med unntak av forslaget til § 24 femte ledd andre punktum, fremmes av en samlet komité.

Bak forslaget til § 24 femte ledd andre punktum står komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen viser ellers til proposisjonen og sine merknader og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i vegtrafikkloven (karantene ved førerprøve, behandling av personopplysninger, forholdet til folkeregisterloven mv.)

I

I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk gjøres følgende endringer:

§ 6 sjette ledd skal lyde:

Fartsgrensene gjelder ikke for *konkurranseskjøring* som med politiets tillatelse holdes på særskilt bane eller veg som stenges for all annen trafikk.

§ 24 femte ledd andre punktum skal lyde:

Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om at den som ikke består førerprøve, utrykningsprøve eller prøve for yrkessjåførkompetanse kan forbys å gå opp til ny prøve i en periode på inntil to måneder (karantene).

§ 24 nytt ellefte ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt fusker eller forsøker å fuske på førerprøven, kan ilegges karantene på inntil ett år og kan nektes å gå opp til prøve i andre fører-kortklasser i denne perioden. Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om slik karantene. Departementet kan ved forskrift fastsette tilsvarende regler for utrykningsprøve og prøve for yrkessjåførkompetanse.

§ 36 b første ledd skal lyde:

Dersom motorvognfører ilegges eller antas å ville bli ilagt straff eller gebyr for overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vegtrafikkloven, kan politiet, regionvegkontoret og tollvesenet treffe avgjørelse om å holde tilbake motorvogn og kjøretøy som trekkes av motorvogn inntil bot, gebyr og omkostninger er betalt, eller sikkerhet for betaling er stilt. I saker der politiet vurderer å holde tilbake kjøretøy etter anmeldelse, er regionvegkontorets og tollvesenets tilbakeholdsrett for å sikre betaling av bot tidsbegrenset til påtalemyndigheten har avgjort påtalespørsmålet eller, dersom påtalemyndigheten har besluttet å utferdige forelegg, til forelegget er meddelt.

I kapittel VI skal ny § 43 b lyde:

§ 43b. *Behandling av personopplysninger*

Offentlige myndigheter kan behandle personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter denne loven med forskrifter. Det kan også behandles personopplysninger som nevnt i forbindelse med trafikksikkerhets- og ulykkesanalysearbeid.

Personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, kan uten hinder av taushetsplikt utleveres fra Statens vegvesens motorvognregister og førerkortregister til politiet når det er nødvendig for politimessige formål eller kvalitetskontroll av opplysninger i politiets registre. Personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9, kan uten hinder av taushetsplikt utleveres fra bilde- og signaturregisteret til politiet når det er nødvendig for

a) *å finne en savnet person*

- b) *å identifisere en død person eller en person som det hører under politiets oppgaver å hjelpe*
- c) *å identifisere en person som kan innbringes eller skal pågripes eller anbringes i politiarrest*
- d) *å avklare identiteten til en person som etter utlendingsloven har plikt til å gi opplysninger om egen identitet*
- e) *forebygging eller etterforskning av en handling som etter loven kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder*
- f) *kvalitetskontroll av opplysninger i politiets registre. Utlevering av personopplysninger etter dette ledd kan skje ved direkte søk.*

Personopplysninger i førerkort- og motorvognregisteret kan utleveres til, eller på annen måte gjøres tilgjengelig for, utenlandske myndigheter når dette er nødvendig for å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser.

Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om behandling av personopplysninger, for eksempel om formål med behandlingen, hvilke opplysninger som kan behandles, vilkår for eventuell utlevering, bruk av automatiserte avgjørelser, sletterutiner, sammenstilling og viderebehandling av opplysninger.

I kapittel VI skal ny § 43c lyde:

§ 43c. *Forholdet til folkeregisterloven*

Statens vegvesen kan uten hinder av taushetsplikt innhente opplysninger fra folkeregistermyndigheten som er nødvendige for å utføre oppgaver etter denne loven eller andre oppgaver som er fastsatt i eller i medhold av lov.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 19. februar 2019

Helge Orten

leder

Kirsti Leirtrø

ordfører